

# LA "GLOBALITZACIÓ" ECONÒMICA REQUEREIX UNA ÈTICA GLOBAL

HANS KÜNG

*Des de fa anys Küng ha esdevingut l'abanderat de la causa de la Pau entre els pobles, per la pau entre les religions, ha col·laborat en la creació del «Parlament de les religions del món», ha proposat incansablement la necessitat d'una «ètica mundial». I li hem demanat la seva reflexió. Heus-la aquí.*

## **El mercat global requereix un ordre-marc global**

La globalització econòmica i tecnològica comporta a estendre els problemes ecològics de manera gairebé inevitable en algunes àrees: els danys a la naturalesa són cada vegada majors, van des de la contaminació dels mars i rius, passant per l'extracció excessiva dels nutrients als terres, arribant fins a la intoxicació i escalfament de l'atmosfera i el forat d'ozó. És cert que la globalització econòmica i tecnològica té com a conseqüència una **globalització dels problemes**, incloent-hi, i no precisament en últim lloc, la globalització del crim organitzat i del narcotràfic.

En aquest context, el que interessa són més aviat els problemes dels **mercats financers globals**. Si avui els capitals que circulen al voltant del planeta en un sol dia són més grans que l'equivalent en termes de comerç mundial durant quatre mesos, no em sembla justificat glorificar els mercats mundials de capitals com si fossin un mitjà de transparència, eficàcia empresarial i control democràtic. On queden la transparència i el control democràtic?

No deu ser més aviat el «mercat global» amb la seva falta de límits, restriccions i reglaments, el que va crear les condicions que van permetre que passés la crisi asiàtica, provocant conseqüències encara incalculables? Aquest mercat que funciona sense cap regulació, amb les seves inversions de tipus especulatiu a curt termini, no serà pertorbador per a la inversions industrials que van a llarg termini i són menys rendibles en la majoria dels casos, soscavant la confiança en el sistema de l'economia de mercat als països afectats? Finalment: no pot ser la forma de mercat la que posa en perill **l'estabilitat del mateix sistema financer mundial?**

S'ha d'actuar. Necessitem una reordenació del **sistema financer global**, és a dir alguna cosa com un nou tipus d'Acords de Bretton Woods. No es pot entendre per quina raó el trànsit aeri, que és cada vegada més complex i perillós, requereix algunes regles i controls

elementals que s'accepten en tots les parts del món, però no s'accepten les mateixes regles per al trànsit monetari internacional que és igual de complex i, a la seva manera, igual de perillós. No deu haver arribat el temps per introduir una nova «arquitectura financera global», expressió utilitzada per al president Clinton i el seu ministre de finances Robert Rubin en el punt culminant de la crisi financera del sud-est asiàtic? Això no ha tingut conseqüències pràctiques fins ara.

«Una nova arquitectura financera global» És això el que s'ha de desitjar? No estem ja altra vegada en un apogeu general? N'hi ha molts que així ho esperen. Però ningú no sap si la Xina haurà de devaluar la seva moneda o no. Ningú sap com seguirà el cas d'Indonèsia. Això no obstant, molts mitjans de comunicació occidentals –però no el FMI o Banc Mundial en aquest cas– ja estan fent creure als asiàtics (i als creditors occidentals) que la crisi financera a l'est i el sud-est asiàtic ja ha passat. D'aquesta manera, estan debilitant la voluntat encara no gaire forta per aconseguir reformes en aquells països. Moltes d'aquestes nacions ni tan sols han aconseguit modernitzar i sanejar els bancs, vedar a la corrupció o reformar el sistema tributari. En la majoria dels casos, van fallar en introduir noves institucions més eficaces, millors lleis o una política regida per principis morals. El *Japan Times*, un dels diaris més respectats a l'est d'Àsia, ho està dient clarament: «Sense comptar amb un sistema financer estable, és inevitable una altra crisi» (IHT, 3-9-99).

Es podria esperar que la humanitat, almenys una vegada, no hagués d'aprendre per experiències catastròfiques, sinó que els responsables traguessin les lliçons importants de les tendències amenaçadores dels últims temps. **El mercat global requereix un ordre marc global** i aquest ordre, el mercat no se'l pot donar a si mateix.

Ja s'estan discutint diferents mesures de reforma: una agència global d'assegurança per a deutes (George

Soros), un banc central mundial (Jeffrey Sachs), un superregulador mundial (Henry Kaufmann), una moneda única mundial (Richard Coopers), un impost mínim sobre les taxes de canvi (James Tobin, impost anteriorment defensat també per Lawrence Summers, ministre de finances dels Estats Units). Els grans bancs, després d'haver sofert pèrdues gegantines (que s'estimen en uns 350 miliards de dòlars per a les crisis d'Àsia i Rússia), s'accontentarien amb mesures de reparació, com més informació, transparència, comunicació i supervisió. Desafortunadament, encara no s'ha trobat cap arquitecte excel·lent del format de John Maynard Keynes, el qual havia preparat el marc teòric per fonamentar els Acords de Bretton Woods, que sí que eren coherents en aquella època.

«És important tenir present que la recuperació dels mercats d'accions, obligacions i divises no significa automàticament la recuperació de la gent, que és qui ha sofert més pels fracassos dels 21 mesos passats. Moltes persones de classe mitjana han estat precipitades a la pobresa i moltes famílies pobres es van tornar encara més pobres. Per a la recuperació es necessitaran anys. El sofriment i les esperances perdudes, han de continuar sent el punt central per als polítics financers als països desenvolupats. (The Washington Post, 26-4-99). Amb això ja estem arribant a les preguntes ètiques.

### **Un ordre marc global requereix una ètica global**

Durant una entrevista personal sobre la factibilitat de l'impost sobre les taxes de canvi, Robert McNamara, que, durant molts anys, va ser president del Banc Mundial, va dir a Nova Deli a la tardor de 1997: «Sí, que és factible, si realment es vol». De fet, així és. Fa falta la **voluntat política** si s'aspira a obtenir una millor arquitectura financera global, siguin quines siguin les mesures adoptades per aconseguir aquest fi (amb la iniciativa dels EUA, la Unió Europea i el Japó). L'esmentada voluntat, i això val per a totes les obres que tendeixen al bé comú dels pobles, que requereixen suor i sacrificis, no s'aconseguirà sense un impuls ètic, sense l'impetu o l'energia moral, tal com es va mostrar per exemple en el Pla Marshall, l'elaboració d'una Declaració General sobre els Drets Humans i en la formació les bases per a l'Europa unida.

Poden haver-hi opinions diferents respecte als detalls d'aquesta anàlisi; no hi ha dubte que és difícil d'interpretar la situació amb certesa. Això no obstant, cal subratllar la **conclusió general**: Qui vulgui el mercat

global, està obligat desitjar **un ordre marc global** per a l'esmentat mercat, i qui vulgui això està obligat desitjar, o més aviat a suposar, una **ètica global**. No estem parlant de qüestions econòmiques especials. Es tracta més aviat de **preguntes ètiques** que **afecten la societat sencera** i són de **caràcter altament polític**. La pregunta seria, concretament, si el lucre, és a dir la cerca del guany bàsicament legítim, ha de ser l'única finalitat de l'economia, dels bancs i les empreses. El fenomen de la **globalització econòmica** subratlla que també és necessari aconseguir la **globalització de l'ètica**.

Això no es refereix tan sols als mercats financers. Aparentment els problemes existents encara no han donat senyals d'alerta prou clars. Un científic a Chicago va anunciar que està buscant un inversor que patrocini la clonació d'un ésser humà. Hi ha un mercat gegantí de pornografia infantil a Internet que presenta infants d'un o dos anys com a objectes i víctimes d'instints baixos desenfrenats. Un altre exemple són les històries enganyoses de la premsa groga que es transmeten a través del món sencer.

Per evitar qualsevol malentès: no sóc moralista. Estic **a favor de la moral i en contra del moralisme**. Crec que això val també per al futur. Em va costar veritablement molt haver lluitat contra el moralisme i rigorisme romans «infal·libles» especialment respecte a l'ètica sexual. Tanmateix, això no significa per mi que tot sigui permès o que no hi hagi d'haver límits morals almenys per als grans en la política i economia. No es pot concedir una moral per a l'estat o per als estadistes i una altra per a la gent normal i corrent (vegeu la discussió amb Henry Kissinger a *Ètica mundial per a política i economia mundials*, capítol 1).

El procés vertiginós de modernització i el retrocés dels vincles religiosos representa una crisi d'orientació moral a nivell mundial i subratlla la necessitat de prendre consciència del mínim necessari quant a valors ètics, actituds bàsiques i criteris; és a dir, una **ètica mundial per a aquesta societat i economia mundials**, ètica que hauria de ser vinculant per a totes les nacions i grups d'interès. Un ordre marc per als mercats financers ha de ser vigent en totes les parts del món per no permetre als interessats de refugiar-se en altres mercats en cas de restriccions. El mateix val per a un **consens ètic**, que ha de tenir vigència global, garantint una vida amb un cert estàndard humà, en pau i justícia.